

legal/guidance/the-legal-treatment-of-cooperative-joint-ventures-under-eu-competition-law (дата звернення 20.10.2022).

6. Case Austria Asphalt GmbH & Co OG (C-248/16): Court of Justice of the European Union (CJEU). September 7, 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0248> (дата звернення 20.10.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-268-8-17>

Кириленко М. М.,
аспірант 2 курсу

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ЗАКОНОДАВЧА ОСНОВА ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ МІСЬКИХ РАД У ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Міські ради реалізують повноваження із регулювання та управління господарською сферою міст відповідно до норм законодавства, спрямованих на захист їх прав і інтересів. Законодавче забезпечення даного напрямку відбувається в рамках юрисдикційних та неюрисдикційних форм захисту прав і законних інтересів [2; 3, с. 7–8]. Сучасний розвиток українського законодавства обумовив формування певних фундаментальних засад щодо реалізації прав і інтересів вказаних суб'єктів, їх аналіз актуальний в розрізі дослідження нормативно-правових джерел за елементами механізму захисту.

Юрисдикційна форма захисту є більш розповсюдженою в практиці захисту прав і інтересів [2, с. 46], в тому числі в господарських відносинах. Вказане стосується також захисту прав і інтересів міських рад як учасників господарських відносин. Розглянемо законодавчу основу судового захисту прав та законних інтересів міських рад у господарських відносинах в розрізі основних елементів механізму захисту (підстав, способів захисту).

Щодо підстав судового захисту прав і інтересів міських рад в господарських відносинах слід спиратись на загальні норми п. 1 ст. 15, п. 1 ст. 16 ЦК України, якими встановлено, що підставами захисту виступають порушення, оспорування та невизнання прав і інтересів [8]. Стосовно участі міських рад в господарських відносинах серед підстав захисту прав місцевих громад можна виділити, насамперед, порушення, пов'язані із основними сферами їх

повноважень (управління комунальною власністю міст і регуляторною діяльністю).

Положення п. 1 ст. 225 ГК України встановлює склад збитків, що підлягають відшкодуванню з боку осіб, якими допущені порушення в сфері господарських відносин [1].

Положення п. 5 ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5] передбачають наділення міських рад повноваженнями стосовно управління комунальною власністю територіальних громад. Відповідно до п. 5 ст. 16 визначено повноваження міських рад стосовно здійснення прав суб'єктів комунальної власності, якими є місцеві громади.

Види порушення прав комунальної власності місцевих громад також регулюються на рівні спеціального законодавства, зокрема:

- порушення умов договорів оренди об'єктів, що відносяться до комунальної власності і неусунення вказаних порушень, встановлено ст. 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» [6];

- порушення умов договорів концесії визначено нормами п. 3 ст. 21 Закону України «Про концесію» [4];

- порушення умов продажу земельних ділянок особами, які зацікавлені в зазначених процедурах, передбачено п. 5 ст. 128 Земельного кодексу України;

- порушення умов купівлі-продажу об'єктів, що відносяться до майна комунальної власності, визначені в нормах п. 3 ст. 26 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» [7].

Окремої уваги заслуговує встановлення законодавчої основи порушень правил регуляторної діяльності в сфері господарських відносин, яка представлена нормами спеціального законодавства України. У цьому контексті доцільно виокремити законодавчі джерела залежно від видів вказаної категорії порушень прав і інтересів міських рад, а саме:

- порушення суб'єктами господарської діяльності умов доступу до об'єктів, що належать до комунальної власності (кабельних ліній електричного зв'язку, будівельних об'єктів, будинкових розподільних мереж, транспортних і енергетичних об'єктів. Вказаний вид порушень передбачається положеннями Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (п. 57 ст. 26), Законом України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку електронних комунікаційних мереж» (п. 3 ст. 15);

- порушення суб'єктами господарської діяльності умов сплати, нарахування місцевих податків і зборів, затверджених міськими радами, які встановлені п. 24 ст. 26 Закону України «Про місцеве

самоврядування в Україні», гл. 4 Податкового кодексу України (щодо визначення, порядку сплати зобов'язань платників податків (стосовно яких нараховано місцеві податки і збори).

В п. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України передбачено перелік способів захисту прав і інтересів, які можуть бути застосовані судом, в тому числі за результатами розгляду справ у господарській сфері (в тому числі стосовно порушення прав і інтересів міських рад), це, зокрема: «...1) визнання права; 2) визнання правочину недійсним; 3) припинення дії, яка порушує право; 4) відновлення становища, яке існувало до порушення; 5) примусове виконання обов'язку в натурі; 6) зміна правовідношення; 7) припинення правовідношення; 8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; 9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди; 10) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб...».

Частиною 5 ст. 23 Господарського кодексу України встановлено спосіб захисту прав місцевих громад і міських рад – «визнання недійсними актів підприємств, інших суб'єктів господарювання, які обмежують права територіальних громад, повноваження органів місцевого самоврядування».

Частиною 2 ст. 53 Господарського процесуального кодексу України передбачено умови участі міських рад у якості представників інтересів інших осіб. Умовами такої участі визначено документи, в яких підтверджуються підстави щодо звернення до судових органів відносно захисту прав та інтересів вказаних осіб (громадян або суб'єктів підприємництва місцевих громад).

Загальний перелік способів захисту прав і інтересів суб'єктів в господарській сфері, які також підлягають застосуванню міськими радами визначено ст. 20 ГК України. До таких способів віднесено: «визнання наявності або відсутності прав; визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемлюють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом; відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; присудження до виконання обов'язку в натурі; відшкодування збитків; застосування штрафних санкцій; застосування оперативно-господарських санкцій; застосування адміністративно-господарських санкцій; установлення, зміни і припинення

господарських правовідносин; іншими способами, передбаченими законом».

На підставі дослідження можна зробити висновок, що законодавча основа захисту прав та законних інтересів міських рад у господарських відносинах в Україні має міжгалузевий характер, оскільки для регулювання застосовуються норми господарського, господарсько-процесуального, цивільного, земельного законодавства, інших галузевих нормативно-правових актів. Положення законодавства про захист прав і інтересів досліджуваних суб'єктів утворює комплексний правовий інститут, що поєднує як матеріальні, так і процесуальні норми. Наведені особливості законодавчої основи захисту прав міських громад мають важливе теоретичне значення і практичне значення для розробки напрямів подальшого удосконалення нормативно-правових актів у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Діденко Л. В. Співвідношення судових та позасудових способів захисту цивільних прав. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 3. С. 44–49.
3. Лагутіна І.В. *Форми захисту трудових прав працівників* : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Одеса : Нац. ун.-т «Одеська юридична академія», 2007. 20 с.
4. Про концесію: Закон України № 155-IX від 03.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 27.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Про оренду державного та комунального майна: Закон України № 157-IX від 03.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20>
7. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України № 2269-VIII від 18.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>
8. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>